

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL ALAN YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ÖZ-YETERLİK İNANÇLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Cengiz DÖNMEZ **
Salih USLU ***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inanç düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırma verileri, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Adıyaman Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Niğde Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında öğrenim gören 1024 öğretmen adayından elde edilmiştir. Betimsel tarama yönteminin kullanıldığı araştırmada; veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve Uslu (2014) tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verileri IBM SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyetlerine, mezun oldukları lise türlerine, anne baba öğrenim durumlarına, baba meslek durumlarına, ailelerinin aylık toplam gelir durumlarına göre farklılaşmadığı; ancak öğrenim gördükleri sınıf düzeyine, üniversitelerine, sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedenlerine ve anne meslek durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri, öz-yeterlik inancı, sosyal bilgiler, sosyal bilgiler öğretmen adayları.

THE EXAMINATION OF SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES' SELF-EFFICACY BELIEFS RELATED TO SPECIAL FIELD COMPETENCIES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

The purpose of this study is to assessment of self-efficacy belief levels regarding Social Studies Teachers' Special Field Competences of the Social Studies Teacher candidates in terms of various variables. Study group consisted of 1024 social studies teacher candidates were enrolled 1st, 2nd, 3rd and 4th graders at Social Studies Education Departments in Adıyaman Universty, Atatürk Universty, Akdeniz University, Niğde Universty, Uşak Universty and Yıldız Teknik Universty in 2013-2014 academic year. The “Personal Information Form” been developed by the researchers used as data collection tools and “Self-efficacy Belief Scale in Relation to Specific Field Competences of Social Studies Teacher” been developed by Uslu (2014) used with descriptive survey method. Research data were analyzed with IBM SPSS 21.0 program. The independent samples t-test and one way ANOVA were used for analyzing the datum. This study

* Bu makale, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Doç. Dr. Cengiz DÖNMEZ'in danışmanlığında Salih USLU tarafından yazılmış olan tezden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, e-posta: cdonmez@gazi.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi, e-posta: salihuslu@yandex.com

showed that there were not differantated Social Studies Teachers' cantidates self-efficacy beliefs levels with regarding to their sexes, high school types graduated from, academic background of mothers, academic background of fathers, fathers' professions and total incomes of a month statue of families. It showed, however, that there were meaningfull diversties according to their classes, universties, the reasons why been chosen to be social studies teacher and their mothers' professions.

Keywords: Social studies teacher's special field competences, self-efficacy belief, social studies, social studies teacher candidates.

1. GİRİŞ

Eğitim toplumların kalkınmasında önemli bir faktör ve gelişimin temel ölçülerinden birisidir. Ülkelerin gelecekları, çocuklarına verilen eğitimin biçimine bağlıdır. Eğitim, çocuklara geçmiş tecrübeleri sunmakta, şimdiki zamanın oluşturulmasında ortaklaşa çalışmalarını sağlamakta ve geleceği iyileştirmek için onları nitelikli hale getirmektedir. Çocukların iyi bir eğitim alabilmesi için, iyi bir öğretmene sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmen eğitim sisteminin temel taşlarından biri ve öğrenme - öğretme sürecinin etkililiğinin belirleyicisidir. Eğitimi kolaylaştıran tüm teknolojik gelişmelere rağmen öğretmen geçmişten bu yana eğitimde temel unsurdur (Elsayed, 1997: 61). Çağımızdaki hızlı gelişmeler öğretmenlerin görev ve rollerinin sürekli bir biçimde gelişip değişmesine yol açmıştır. Öğretim programlarının uygulanması sürecinde oldukça önemli rolleri olan öğretmenler, yeterli düzeyde bilgi, beceri ve davranışlarıyla sınıf içi öğretimde etkili olmak zorundadırlar. Program, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşiminin niteliği ve etkisi öğretmenin rollerini gerçekleştirmesine ve kendini sürekli geliştirmesine bağlıdır (Gökçe, 1997: 206). Bu noktadan hareketle öğretmen yetiştirme kapsamlı ve çok boyutlu bir konu olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama (staj) dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi konular tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girer (Kavcar, 2003: 81). Öğretmen yetiştirme içerisinde önemli bir yere sahip olan konulardan birisini de öğretmenin sahip olması gereken niteliklerin, diğer bir ifadeyle yeterliklerin oluşturduğu söylenebilir.

Yeterlik, bir rolü oynayabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma derecesi, işgörenin kendinden beklenen rolleri beklenen nicelik ve nitelikte gerçekleştirmesi ve bir davranışı yapmak için gerekli bilgi ve beceriyi kazanmış olmak olarak tanımlanmaktadır. Her rolün ya da işin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumların farklılık göstermesi yeterlik alanlarının da çeşitlenmesini beraberinde getirmiştir. Yeterlik alanları, bir kişinin belli bir makamın görevlerini yerine getirebilmesi için göstermesi gereken yeterlikleri kapsayan alanlardır (Üstüner, Demirtaş, Cömert, ve Özer, 2009: 2).

Her öğretmenlik alanında olduğu gibi sosyal bilgiler alanında da öğretmenlerden beklenen özel yeterlikler vardır. Çünkü her alanın kendine özgü bir doğası ve işleyişi vardır. Öğretmenlere yönelik genel yeterlikleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

- a) Alanında bilgi, beceri ve genel kültür sahibi olma,
- b) Öğretim yöntem, teknik ve stratejileri konusunda bilgi sahibi olma,
- c) Planlama, öğretim ve sınıf yönetimini gerçekleştirebilme,

- d) Öğrencileri gözlemleyebilme, değerlendirme ve sorunlarını çözebilme,
- e) Meslektaşları ve diğer çalışanlarla olumlu iletişim kurma (Güven, 2005).

Yukarıda sıralanan maddeler öğretmenlik mesleğine yönelik genel yeterlikler olarak ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra her bir öğretmenlik alanına yönelik özel yeterlikler bulunmaktadır. Sosyal bilgiler alanındaki özel yeterlikler; sosyal bilgiler alanının öğretilmesiyle ilgili yeterliklerdir. Bu yeterliklerin kazanıldığı ilk yer elbette öğretmen yetiştiren kurumlar, yani hizmet öncesi eğitim kurumu olan eğitim fakülteleridir. Öğretmen yetiştiren kurumlar, tüm öğretmen adaylarının için olduğu gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının da sosyal bilgiler alanında etkili ve verimli öğretmenlik yapabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve anlayışı kazanmalarına yönelik temel bilgileri verirler (Güven, 2005).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerleri kapsamaktadır (Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2010: 5-6).

- Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri;
- Kişisel ve Mesleki Değerler - Mesleki Gelişim,
- Öğrenciyi Tanıma,
- Öğretme ve Öğrenme Süreci,
- Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,
- Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,
- Program ve İçerik Bilgisi,

olmak üzere 6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır (ÖYEGM, 2008: 8-38). 25 Temmuz 2008 tarihinde 2391 sayılı onayla yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri ise 5 ana yeterlik alanı, 20 alt yeterlik ve 132 performans göstergesinden oluşmaktadır.

Yeterlik inancı (efficacy belief) Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisi'nde öne çıkardığı ve bu teorinin merkezini oluşturan kavramlardan biridir. Öz-yeterlik, bireylerin olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin yargılarıyla ilgilidir. Bu yargılar, doğru ya da yanlış etkinliklerin ve çevresel düzenlemelerin seçimini etkilemektedir (Hazır Bıkmaz, 2002: 199). Bandura, yeterlik inancını, kişinin "özel bir amacı başarı ile gerçekleştirmek için harekete geçme yeteneğini yine başarılı bir şekilde kullanmasını algılayabilmesi" olarak tanımlar. Yeterlik, Bandura tarafından öz-yeterlik ve sonuç beklentisi olarak iki bileşen hâlinde açıklanmaktadır. Öz-yeterlik; "bireyin sonuç üretmesini gerektiren davranışı başarı ile uygulayabilmesine olan inancı"dır. Kısaca öz-yeterlik, bireyin bir işi yapabilmek için gereken yeteneklerinin farkında olmak ve buna inanmak olarak, sonuç beklentisi ise; "bireyin belirli sonuçlara yol açacak davranışlarını değerlendirmesi" olarak tanımlanabilir (Akt. Yaman, Cansüngü Koray ve Altunçekiç, 2004: 2).

Bir bireyin öz-yeterlik inancı, onun algısını, motivasyonunu ve performansını birçok şekilde etkilemektedir. İnsanların motivasyon düzeyleri, duyuşsal durumları ve davranışları objektif olarak durumun ya da olayın ne olduğundan çok; neye inandıklarına dayanmaktadır (Hazır Bıkmaz, 2002: 199). Zimmerman (2000), öz-

yeterlik inancının, öğrencilerin performans bağlamındaki detaylı değişikliklere, kişisel olarak disipline edilmiş öğrenme yöntemleri ile iletişimine ve öğrencilerin akademik başarılarına aracılık etmeye duyarlı olduğunu vurgular. Başka bir deyişle performans değişiklikleri, öğrenme yöntemleri ve akademik başarı öz-yeterlik inancını etkiler (Akt. Akbulut, 2006: 36; Yenilmez ve Kakmacı, 2008: 4). Sharp'a (2002) göre öz-yeterlik inancı, birey davranışlarının en önemli yordayıcısıdır. Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğu inanırlarsa, bu görevi seçmeye daha istekli olur, bu konudaki kararlılıklarını dile getirir, gereken davranışları sergilerler (Akt. Korkut ve Babaoğlu, 2012: 270). Ayrıca Sharp (2002) öz-yeterlik inancının, insan motivasyonunun, refahının ve kişisel başarılarının temelini oluşturduğunu vurgular. Çünkü insan, eylemlerinin istediği sonucu doğuracağına inanmazsa hayattaki güçlüklerle karşı durabilme ve reaksiyon göstermede isteksiz olur. Schunk (1990)'a göre ise yeterlik inancı, insan davranışlarının en önemli yordayıcısıdır. Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğu inanırlarsa, bu görevi seçmek için daha istekli olur, bu konudaki kararlılıklarını dile getirir; gereken davranışları sergilerler (Akt. Akbulut, 2006: 36).

Öz-yeterlik inancı aynı zamanda bireylerin bir sorunla ya da hoş olmayan bir deneyimle karşılaştıklarında, ne kadar çaba harcayacaklarını ve ne kadar süre bu sorunla yüz yüze kalabileceklerini de belirlemektedir. Herhangi bir güçlük karşısında kalan bireyin kendi yetenekleri konusunda ciddi endişeleri varsa bu birey güçlük durumunu ortadan kaldırmak için çabalarını yavaşlatabilir ya da tamamen bu işten vazgeçebilir. Diğer taraftan, yeteneklerine güveni tam olan birey güçlük durumunda daha çok çaba harcayacak ve bunu çözmek için azimli davranacaktır (Hazır Bıkmaz, 2002: 199). Başka bir söyleyişle, öz-yeterliliği yüksek ve düşük olan bireylerin özelliklerinde bazı farklılıklar görülebilir. Öz-yeterliliği yüksek olan bireyler; karmaşık olaylarla baş edebilir, her türlü problemi çözebilir, kendine güvenleri yüksektir, kendi ilgi, yetenek ve özelliklerine saygı duyar, evde, okulda ve meslekte başarılı olur, cesaret ve inancı gelişmiştir, başarıya odaklıdır. Öz-yeterliliği düşük olan bireyler ise; olaylarla baş edemez, problemlere karşı yetersizdir, kendine güveni zayıftır, kendine karşı şüphelidir, ilk denemelerde başarısız olur ve tekrar denemelerden kaçır, umutsuzluk ve mutsuzluk içerisindedir, sıkça savunma mekanizmalarına başvurur (Yenilmez ve Kakmacı, 2008: 4-5). Kişinin öz-yeterliliğinin farkında olması ve bunu geliştirmesi o bireyin çok kötü koşullarda bile daha fazla ve etkili çalışmasına yol açar (Yaman ve diğ., 2004: 3).

Bandura'ya (1986) göre, insanların sahip oldukları bilgi ve beceriler ya da önceki başarıları, onların ileride neleri başarabileceklerini tahmin etmelerinde her zaman yeterli olmayabilmektedir. İnsanların kendi yetenekleriyle ilgili inançları, belirli bir durumda gösterecekleri performansın belirleyicisidir. İnsan davranışları, daha önceki performans sonuçlarından çok, yeteneklere olan inançlarla daha iyi tahmin edilmektedir. Bu aslında, bireysel inançlarla sahip olunan bilgi ve beceriler arasında bir uyumu da gerektirmektedir. Başka bir deyişle, bireylerin kendi kapasitelerine olan inançları, onların sahip oldukları bilgi ve becerilerle neleri yapabileceklerine göre şekillenmektedir (Akt. Hazır Bıkmaz, 2006: 292-293).

Pajares (1997), öz-yeterlik inançları ile ilgili olarak eğitim alanında yapılan araştırmaların üç kategoride ele alınabileceğini belirtmektedir. Birinci kategoride yer

alan araştırmalarda daha çok, öz-yeterlik inançlarının akademik başarı ve performans üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. İkinci kategoride, öz-yeterlik inançlarının öğrenim görülen alanın seçimi ve meslek tercihlerine etkilerini konu alan araştırmalar bulunmaktadır. Üçüncü kategoride ise, öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile öğretimde gerçekleştirdikleri uygulamalar ve farklı öğrenci ürünleri arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalar yer almaktadır (Akt. Hazır Bıkmaz, 2006: 300).

Eğitimde öz-yeterlik algısı genellikle öğretmenin, öğrencinin başarı düzeyi ve davranışlarında pozitif değişiklikler meydana getirmesi ile ilgili olarak kendi öğretim yeteneğine olan inancı olarak tanımlanabilir (Yaman ve diğ., 2004: 3). Bandura (1997), öz-yeterlik inancı ya da algılanan öz-yeterliğin bir öğretmenin motivasyon düzeyini ve ortaya koyacağı performansı önemli düzeyde etkileyebileceğini belirtmektedir (Akt. Özdemir, 2008: 280). Klausmeier ve Alen (1978)'e göre, öğretmenin öz-yeterlik inancı öğretimin niteliğini, kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenmeye katılımını ve öğrencilerin öğretilenleri anlamasını etkileyebilmekte ve bu da öğrencilerin başarı durumlarında bir farklılaşma yaratabilmektedir (Akt. Akbaş ve Çelikkaleli, 2006: 99).

İlgili alanyazın incelendiğinde, öğretmen adaylarının öz-yeterlikleri ve özel alan yeterlikleri konularında farklı branşlar üzerine yapılmış çeşitli araştırmalar (Akbulut, 2006; Akbaş ve Çelikkaleli, 2006; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007; Özdemir, 2008; Yenilmez ve Kakmacı, 2008; Çoşkun, Özer ve Tiryaki, 2010; Kahramanoğlu ve Ay, 2013) bulunmasına rağmen, doğrudan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarını konu alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının belirlenmesinin önemi ve öğretmen eğitimindeki uygulamalar için yol gösterici olacağı noktasından hareketle araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inanç düzeylerini çeşitli değişkenlere (cinsiyet, sınıf, üniversite, sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedeni, mezun olunan lise türü, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne meslek durumu, baba meslek durumu ve ailenin aylık toplam gelir durumu) göre incelemektir. Çalışmada bahsi geçen bağımsız değişkenler seçilirken sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerini etkileyebileceği düşünülen potansiyel değişkenler dikkate alınmıştır.

2. YÖNTEM

2. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel tarama (survey) yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Karasar'a (1999: 77) göre tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

2. 2. Çalışma Grubu

Amaçsal (amaçlı) örnekleme (purposive/purposeful sampling) yaklaşımının maksimum çeşitlilik örnekleme (maximum variation sampling) yönteminin kullanıldığı bu araştırmada farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip coğrafî bölgelerdeki üniversiteler seçilmiştir. Bunun nedeni araştırma sonuçlarının Türkiye'ye genellenebilirliğini sağlamak, problemin daha geniş bir çerçevede betimlemesini yapmak ve evren değerleri hakkında önemli ve güçlü ipuçları elde etmektir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün,

Karadeniz ve Demirel, 2011: 89-90). Ekonomiklik, ulaşılabilirlik ve uygulama kolaylığı gibi kriterler göz önünde bulundurularak her coğrafi bölgeden bir üniversite seçilmiştir. Bu üniversiteler şunlardır: Adıyaman Üniversitesi (Güney Doğu Anadolu Bölgesi), Atatürk Üniversitesi (Doğu Anadolu Bölgesi), Akdeniz Üniversitesi (Akdeniz Bölgesi), Kastamonu Üniversitesi (Karadeniz Bölgesi), Niğde Üniversitesi (İç Anadolu Bölgesi), Uşak Üniversitesi (Ege Bölgesi), Yıldız Teknik Üniversitesi (Marmara Bölgesi). Çalışma grubunu, gönüllülük esasına göre ölçme aracında yer alan tüm sorulara eksiksiz olarak cevap veren, 2013-2014 eğitim öğretim yılında, çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dallarında 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan 1024 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

2. 3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” ile elde edilmiştir.

Araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”nda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf, üniversite, sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedeni, mezun olunan lise türü, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne mesleği, baba mesleği, ailenin aylık toplam geliri değişkenleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği”nin çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 326 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmuştur. 5’li likert tipi formunda 90 maddeden oluşan ölçekte araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarından her maddenin karşısında bulunan “Tamamen Yetersizim”, “Yetersizim”, “Kısmen Yeterliyim”, “Yeterliyim” ve “Tamamen Yeterliyim” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliğini test etmek için uzman görüşlerine başvurulmuş, yapı geçerliğini saptamak amacıyla da faktör analizi yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddeler Açımlayıcı Faktör Analizi tekniklerinden Temel Bileşenler Analizi ile incelenmiştir. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ve madde toplam korelasyonları ile gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracının çalışma grubuna uygulanması sonucu elde edilen verilerin çalışma grubuna uygunluğu .000 düzeyinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)= .942 Bartlett Testi sonucu $\chi^2= 13800.637$ olarak bulunmuştur. “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği”nin birinci faktörü ölçeğe ilişkin toplam varyansın %12.054’ünü, ikinci faktör %10.861’ini; üçüncü faktör %10.456’sını, dördüncü faktör %7.559’unu ve beşinci faktör %7.147’sini açıklamaktadır. Beş faktörün açıkladığı toplam varyans %48.076’dır. Yapılan analizlerde tüm ölçek için bulunan Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı .969 olarak yüksek bir güvenirlik elde edilmiştir. Birinci faktör için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı $a=.910$, ikinci faktör için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı $a=.837$, üçüncü faktör için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı $a=.934$, dördüncü faktör için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı $a=.938$ ve beşinci faktör için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı $a=.906$ bulunmuştur. Maddelerin madde toplam korelasyonu değerleri ise .315 ile .670 arasında değişmektedir. Analizler sonucu 73 maddeden oluşan, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin öz-

yeterlik inançlarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı elde edilmiştir (Uslu, 2014).

2. 4. Verilerin Analizi

Araştırmada uygulanan ölçekten elde edilen verilerinin analizinde, IBM SPSS 21.0 “Statistical Package for the Social Sciences” paket programı kullanılmış, yapılan bütün analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq .05$ olarak alınmıştır. Bu program ile elde edilen veriler alt problemlere uygun analiz teknikleriyle test edilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçekten alınan toplam puanların bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla parametrik analiz tekniklerinden bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analizler sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması durumunda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testinin farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemediği durumlarda ise çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

3. 1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t-testi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Cinsiyetlerine Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	494	279.60	37.84	1022	.741	.459*
Erkek	530	281.32	36.64			

* $p > .05$

Tablo 1 incelendiğinde, erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri ($\bar{X} = 281.32$), kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarına ($\bar{X} = 279.60$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, istatistiksel olarak, erkek ve kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır [$t_{(1022)} = .741$; $p > .05$]. Bu bulgu, cinsiyet değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının her iki cinsiyet için öz-yeterlik inançlarının benzerlik göstermiş olması, öğretmen adaylarının buldukları bölüme benzer öğrenim süreçlerinden geçerek gelmiş olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

3. 2. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Değişken		N	\bar{X}	Ss			
1. Sınıf		195	289.63	38.58			
2. Sınıf		261	277.94	35.76			
3. Sınıf		329	280.06	37.76			
4. Sınıf		239	276.42	35.85			
Toplam		1024	280.49	37.22			
Sınıf	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Fark (Scheffe)
	Gruplar Arası	22018.720	3	7339.573	5.366	.001*	1 – 2
	Gruplar İçi	1395191.264	1020	1367.835			1 – 3
	Toplam	1417209.984	1023				1 – 4

* $p < .05$

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F_{(3-1020)} = 5.366, p < .05$]. Anlamlı farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre, 1. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 289.63$), 2. sınıfta ($\bar{X} = 277.94$), 3. sınıfta ($\bar{X} = 280.06$) ve 4. sınıfta ($\bar{X} = 276.42$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde öğrenim görülmekte olan sınıfın farklılaşma yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum sınıf seviyelerindeki öğrenmelerin farklı olmasından kaynaklanıyor olabileceği gibi, bulgular ışığında birinci sınıfa öz-yeterlik inancı yüksek şekilde başlayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim süreci içerisinde sınıf seviyesi değişikçe öz-yeterlik inanç seviyelerinde bir azalma meydana geldiği söylenebilir.

3. 3. Üniversite Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları üniversiteler ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı”

düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Üniversitelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Üniversite	Değişken	N	\bar{X}	Ss			
		(1) Atatürk Üniversitesi	92	286.85	32.77		
	(2) Adıyaman Üniversitesi	174	276.36	38.80			
	(3) Akdeniz Üniversitesi	150	274.32	34.61			
	(4) Kastamonu Üniversitesi	118	288.82	37.19			
	(5) Niğde Üniversitesi	347	285.44	34.67			
	(6) Uşak Üniversitesi	83	256.01	42.95			
	(7) Yıldız Teknik Üniversitesi	60	287.05	34.42			
	Toplam	1024	280.49	37.22			
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark (Scheffe)
	Gruplar Arası	81427.237	6	13571.20 6	10.33 2	.000 *	1-6 2-6
	Gruplar İçi	1335782.748	1017	1313.454			3-6 4-6
	Toplam	1417209.984	1023				5-6 7-6

* $p < .05$

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları üniversiteler ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F_{(6-1017)} = 10.332$, $p < .05$]. Anlamlı farklılıkların hangi üniversiteler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre, Atatürk Üniversitesinde ($\bar{X} = 286.85$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Adıyaman Üniversitesinde ($\bar{X} = 276.36$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Akdeniz Üniversitesinde ($\bar{X} = 274.32$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Kastamonu Üniversitesinde ($\bar{X} = 288.82$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Niğde Üniversitesinde ($\bar{X} = 285.44$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve Yıldız Teknik Üniversitesinde ($\bar{X} = 287.05$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Uşak Üniversitesinde ($\bar{X} = 256.01$) öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde öğrenim görülmekte olan üniversitenin farklılaşma yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum üniversitelerin

farklı eğitim anlayışlarından ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının örtük öğrenmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

3. 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Seçme Nedeni Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedenleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Seçme Nedenlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken		N	\bar{X}	Ss			
(1) ÖSS-LYS Puanı		354	276.00	33.22			
(2) İstedğim Meslek Olması		469	287.11	36.97			
(3) İş Garantisi		11	276.45	36.76			
(4) Öğretmenlerin Önerisi		54	286.74	33.70			
(5) Boşta Kalmamak İçin		91	266.09	44.63			
(6) Anne-Baba Telkini		45	269.48	42.76			
Toplam		1024	280.49	37.22			
Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Seçme Nedeni	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark (Scheffe)
	Gruplar Arası	54259.309	5	10851.862	8.105	.000*	2-1
	Gruplar İçi	1362950.675	1018	1338.851			2-5
	Toplam	1417209.984	1023				

* $p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedenleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F_{(5, 1018)} = 8.105, p < .05$]. Anlamlı farklılıkların hangi seçme nedenleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre, “İstedğim Meslek Olması” nedeniyle sosyal bilgiler öğretmenliğini seçen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 287.11$), “ÖSS-LYS Puanı” ($\bar{X} = 276.00$) ve “Boşta Kalmamak İçin” ($\bar{X} = 266.09$) nedenleriyle sosyal bilgiler öğretmenliğini seçen sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedeninin farklılaşma yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenliğini isteyerek seçen öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarına göre kendilerini geliştirmeye

daha istekli olmalarından, dolayısıyla alanlarıyla ilgili yeterlikleri kazanma konusunda daha fazla çaba göstermelerinden kaynaklanıyor olabilir.

3. 5. Mezun Oldukları Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları mezun oldukları lise türleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken		N	\bar{X}	Ss		
Mezun Oldukları Lise Türü	Fen Lisesi	2	278.00	33.94		
	Anadolu Lisesi	107	277.45	36.65		
	Öğretmen Lisesi	18	289.88	33.35		
	Süper Lise/Düz Lise	758	281.03	37.49		
	Meslek Lisesi	85	280.37	36.22		
	Diğer	54	276.07	38.00		
	Toplam	1024	280.49	37.22		
	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	3867.024	5	773.405	.557	.733*
	Gruplar İçi	1413342.961	1018	1388.353		
Toplam	1417209.984	1023				

* $p > .05$

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin mezun oldukları lise türlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(5-1018)} = .557, p > .05$]. Bu bulgu, mezun olunan lise türü değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum MEB bünyesinde bulunan liselerin ortak eğitim anlayışından kaynaklanıyor olabilir.

3. 6. Anne Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne öğrenim durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Anne Öğrenim Durumlarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	Ss						
					Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Anne Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	319	277.99	35.44						
	İlkokul mezunu	563	280.77	38.01						
	Ortaokul mezunu	77	286.54	33.71						
	Lise mezunu	52	282.55	38.86						
	Üniversite mezunu	11	291.36	45.31						
	Lisansüstü	2	255.50	116.67						
	Toplam	1024	280.49	37.22						
	Gruplar Arası	7628.135	5	1525.627	1.102	.358*				
	Gruplar İçi	1409581.850	1018	1384.658						
	Toplam	1417209.984	1023							

* $p > .05$

Tablo 6 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin anne öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(5-1018)} = 1.102$, $p > .05$]. Bu bulgu, anne öğrenim durumu değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim seviyeleri ne olursa olsun çocuklarının eğitimiyle yakından ilgileniyor olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

3. 7. Baba Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba öğrenim durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Baba Öğrenim Durumlarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	Ss		
	Okuryazar değil	88	276.02	35.24		
	İlkokul mezunu	550	281.08	36.71		
	Ortaokul mezunu	155	278.89	36.90		
	Lise mezunu	174	281.86	39.41		
	Üniversite mezunu	54	282.64	37.01		
Baba Öğrenim Durumu	Lisansüstü	3	268.66	85.59		
	Toplam	1024	280.49	37.22		
	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	3343.422	5	668.684	.481	.790*
	Gruplar İçi	1413866.562	1018	1388.867		
	Toplam	1417209.984	1023			

* $p > .05$

Tablo 7 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin baba öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(5-1018)} = .481, p > .05$]. Bu bulgu, baba öğrenim durumu değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmen adaylarının babalarının öğrenim seviyeleri ne olursa olsun çocuklarının eğitimiyle yakından ilgileniyor olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

3. 8. Anne Meslek Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne meslek durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Üniversitelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	Ss			
Anne Meslek Durumu	(1) İşçi	22	273.95	33.74			
	(2) Memur	9	307.22	54.68			
	(3) Esnaf	6	293.16	29.48			
	(4) Çiftçi	15	273.66	35.12			
	(5) Öğretmen	3	213.66	43.77			
	(6) Serbest Meslek	38	280.36	40.37			
	(7) Emekli	20	271.85	34.64			
	(8) İşsiz	318	278.11	37.98			
	(9) Diğer	593	282.29	36.19			
		Toplam	1024	280.49	37.22		
	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Fark (Bonferroni)
	Gruplar Arası	27648.380	8	3456.047	2.524	.010*	
	Gruplar İçi	1389561.604	1015	1369.026			2-5
	Toplam	1417209.984	1023				

* $p < .05$

Tablo 8 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne meslek durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F_{(8-1015)} = 2.524$, $p < .05$]. Anlamlı farklılıkların hangi anne meslek durumları arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bonferroni testi sonuçlarına göre, annesi “Memur” olan ($\bar{X} = 307.22$) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, annesi “Öğretmen” olan ($\bar{X} = 213.66$) sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde anne meslek durumu değişkeninin farklılaşma yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum farklı mesleklere sahip annelerin çocuklarının eğitimine ayırabildikleri zamanın farklı olabilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

3. 9. Baba Meslek Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba meslek durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Üniversitelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	Ss		
	İşçi	179	283.66	35.78		
	Memur	87	283.48	39.48		
	Esnaf	108	280.31	36.40		
	Çiftçi	201	279.04	35.40		
	Öğretmen	10	276.70	47.87		
	Serbest Meslek	131	278.90	37.75		
Baba Meslek Durumu	Emekli	201	280.68	39.57		
	İşsiz	28	280.96	38.38		
	Diğer	79	276.44	35.61		
	Toplam	1024	280.49	37.22		
	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	4788.957	8	598.620	.430	.903*
	Gruplar İçi	1412421.027	1015	1391.548		
	Toplam	1417209.984	1023			

* $p > .05$

Tablo 9 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin baba meslek durumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(8-1015)} = .430, p > .05$]. Araştırmanın bu bulgusu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde baba meslek durumu değişkeninin farklılaşma yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle babalarının mesleklerinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir.

3. 10. Ailenin Aylık Toplam Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık toplam gelir durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” Puanlarının Üniversitelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Değişken	N	\bar{X}	Ss		
	750 TL'den az	213	279.30	38.13		
	751 – 1000 TL	335	281.61	35.01		
	1001 – 1500 TL	189	281.22	35.36		
	1501 – 2000 TL	182	279.02	39.55		
Ailenin Aylık Toplam Gelir Durumu	2001 TL'den yukarı	105	280.58	41.58		
	Toplam	1024	280.49	37.22		
	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	1213.626	4	303.407	.218	.928*
	Gruplar İçi	1415996.358	1019	1389.594		
	Toplam	1417209.984	1023			

* $p > .05$

Tablo 10 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ailelerinin aylık toplam gelir durumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür [$F_{(4-1019)} = .218, p > .05$]. Araştırmanın bu bulgusu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri üzerinde ailelerinin aylık toplam gelir durumu değişkeninin farklılaşma yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin ortalama olarak benzer gelir grubuna mensup olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Cinsiyet değişkenine göre, erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre nispeten daha yüksektir. Ancak erkek ve kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmanın cinsiyet değişkenine ilişkin bulgularda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucu Yaman ve diğ. (2004); Kahyaoğlu ve Yangın (2007); Çoşkun ve diğ. (2010); Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010); Kahramanoğlu ve Ay (2013)'in araştırma bulgularıyla paralellik göstermekteyken, S. M. Özdemir (2008)'in araştırma bulgularıyla ise örtüşmemektedir.

Sınıf değişkenine göre, 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler

öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 2. Sınıfta, 3. Sınıfta ve 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sınıf değişkenine ilişkin bulgularda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin öğrenim görmekte oldukları sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği sonucu, ilgili literatürde yer alan Yaman ve diğ. (2004); Akbulut (2006); Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010)’nun araştırma bulgularıyla paralellik göstermekteyken, Kahyaoğlu ve Yangın (2007)’ın araştırma bulgularıyla ise örtüşmemektedir.

Üniversite değişkenine göre, Kastamonu Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer üniversitelerde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları üniversiteler ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, Atatürk, Adıyaman, Akdeniz, Kastamonu, Niğde ve Yıldız Teknik Üniversitelerinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Uşak Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın üniversite değişkenine ilişkin bulgularda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin öğrenim görmekte oldukları üniversitelere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği sonucu S. M. Özdemir (2008)’in araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedeni değişkenine göre, “İstediğim Meslek Olması” nedeniyle sosyal bilgiler öğretmenliğini seçen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer nedenlerle sosyal bilgiler öğretmenliğini seçmiş olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedenleri ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, “İstediğim Meslek Olması” nedeniyle sosyal bilgiler öğretmenliğini seçen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, “ÖSS-LYS Puanı” ve “Boşta Kalmamak İçin” nedenleriyle sosyal bilgiler öğretmenliğini seçen sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedeni değişkenine ilişkin bulgularda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı

farklılık gösterdiği sonucu S. M. Özdemir (2008)'in araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Mezun olunan lise türü değişkenine göre, “Öğretmen Lisesi”nden mezun olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer lise türlerinden mezun olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Fakat tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin mezun oldukları lise türlerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın mezun olunan lise türü değişkenine ilişkin bulgularda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin mezun olunan lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucu Yaman ve diğ. (2004); Kahyaoğlu ve Yangın (2007); S. M. Özdemir (2008); Çoşkun ve diğ. (2010)'nin araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Anne öğrenim durumu değişkenine göre, annesi “Üniversite mezunu” olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Fakat tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin anne öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Baba öğrenim durumu değişkenine göre, babası “Üniversite mezunu” olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Fakat tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin baba öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anne meslek durumu değişkenine göre, annesi “Memur” olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri diğer sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne meslek durumları ile “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, annesi “Memur” olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, annesi “Öğretmen” olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baba meslek durumu değişkenine göre, babası “İşçi” olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Fakat tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik

İnancı” düzeylerinin baba meslek durumlarına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aile aylık toplam geliri değişkenine göre, ailelerinin aylık toplam geliri “751 – 1000 TL” aralığında olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeyleri, diğer sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulunmuştur. Fakat tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı” düzeylerinin ailelerinin aylık toplam gelir durumlarına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde yer alan araştırma bulguları arasındaki farklılıklar, diğer araştırmalarda kullanılan ölçeklerin farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanı sıra örneklemelerin özelliklerinin farklı olmasının da bulgulardaki farklılığa neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir: Öğretmen adaylarının meslekleri sevmelerini sağlamak ve adaylara kendine güven duygusunu aşlamak amacıyla eğitim fakültelerinde özel alan yeterliklerini kazandırmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirilmelidir.

Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerini kazanma durumları lisans öğrenimi boyunca planlı ve sistematik bir şekilde ölçülüp öğretmen adaylarına dönüt verilmelidir. Böylece sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarıyla ilgili eksikliklerini görebilmeleri ve mesleki gelişim planları oluşturmaları sağlanmalıdır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarıyla ilgili eksikliklerinin en fazla hangi boyutlarda yoğunlaştığı konusunda araştırmalar yapılarak öğretmen adaylarının kendilerini eksik hissettiği belirlenen alanlara yönelik eğitim almaları ve eksikliklerini tamamlamaları sağlanmalıdır.

Bu sayede sınıf, üniversite, sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme nedenleri ve ailelerinin meslekleri gibi farklı özelliklerden kaynaklanan farklar en aza indirgenmelidir. Ayrıca bu araştırma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarını saptamaya yönelik bir çalışmadır. Bu konuda farklı yöntemlerle farklı örneklemeler üzerinde çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98–110.
- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 34–44.
- Çoşkun, E., Özer, B. ve Tiryaki, E. N. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 123–136.

- Elsayed, M. M. (1997). Yirmibirinci yüzyılda öğretmenin rolü konusunda geleceğe yönelik bir bakış açısı. İçinde, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos – 2 Eylül 1995) (ss. 61–83). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Gökçe, E. (1997). Eğitim programlarının geliştirilmesinde öğretmenin rolü. İçinde, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos – 2 Eylül 1995) (ss. 204–216). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Güven, İ. (2005). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişim ve yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, (60). 10 Haziran 2013 tarihinde <http://www.sosyalbilgiler.biz/forum/b42/sosyal-bilgiler-ogretmenlerinin-mesleki-gelisim-ve-yeterlikler/> adresinden alınmıştır.
- Hazır Bıkmaz, F. (2002). Fen öğretiminde öz-yeterlik inancı ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 197–210.
- Hazır Bıkmaz, F. (2006). Öz yeterlik inançları. İçinde, Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Eds.), *Eğitimde bireysel farklılıklar (2. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kahramanoğlu, R. ve Ay, Y. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 285–301.
- Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 73–84.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavcar, C. (2003). Alan öğretmeni yetiştirme. İçinde, *Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu* (ss. 81–89). Sivas: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları.
- ÖYEGM (2008). Öğretmen yeterlikleri öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri (1. Baskı). Ankara: Devlet Kitapları.
- ÖYEGM (2010). Okul yöneticileri ve öğretmenler için okul temelli mesleki gelişim kılavuzu. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54), 277–306.
- Taşkın, Ç. Ş. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Öğretmen özyeterlik inanç ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 63–75.
- Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançları ölçeği. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(1), 16-29.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 1–16.
- Yaman, S., Cansüngü Koray, Ö. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 355–356.
- Yenilmez, K. ve Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öz yeterlilik inanç düzeyleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1–21.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims at assessment of self-efficacy belief levels regarding Social Studies Teachers' Special Field Competences of the Social Studies Teacher candidates in terms of various variables (gender, class, college, social studies education, and the reason for selecting the graduated high school type, mother's education level, father educational status, maternal occupational status, father's occupational status and total monthly family income status). In research has been used with descriptive survey method.

In this study which uses maximum diversity sampling method of purposeful sampling approach, universities from geographical regions with disparate socio-economic features have been selected as study group. Study group concerned includes Adiyaman University, Atatürk University, Akdeniz University, Kastamonu University, Niğde University, Uşak University and Yıldız Teknik University. Quantitative study group consists of 1024 teacher candidates responding all questions within quantitative assessment instrument based on voluntariness completely, taking an education at Departments of Social Studies Education of the universities constituting study group in 2013-2014 academic year and who are at 1th, 2th, 3th, 4th grade at university.

As data collection tools "Personal Information Form" developed by the researchers and "Self-efficacy Belief Scale in Relation to Specific Field Competences of Social Studies Teacher" developed by Uslu (2014) in research has been used. Researchers created "Personal Information Form" in the surveyed teachers' gender, class, college, social studies education, the reason for selecting the graduated high school type, mother's education level, father, educational level, occupation of mother, father's occupation, family's total monthly income variables on the information is located.

Uslu (2014) developed by "Self-efficacy Belief Scale in Relation to Specific Field Competences of Social Studies Teacher": The study group studying at Gazi University Faculty of Education, which has created 326 social studies teachers. 5 point Likert-type form consists of 90 items in the scale in the research, social studies teachers from each item located opposite the "Totally Inadequate am", "I'm inadequate", "Partially'm qualified" "qualified" and "fully qualified" option to tick one of these options. To test the content validity of the scale was applied to expert opinion, the construct validity of factor analysis was conducted in order to stick. Substances in the scale of Exploratory Factor Analysis techniques were examined by Principal Component Analysis. Reliability studies of the scale, the Cronbach's alpha internal consistency coefficient and item-total correlations were performed with. The measurement tool to be applied to the working group working group of the data obtained as a result of compliance with the .000 level Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)=.942 $\chi^2 = 13800,637$ was found as a result of Bartlett's Test "Self-efficacy Belief Scale in Relation to Specific Field Competences of Social Studies Teacher" the first factor to the scale of the total variance % 12054' reputation, the second factor %10,861's and the third factor % 10,456's , the fourth factor %7559' s and the fifth factor %7147 CPC explains. The total variance explained by five factors is %48.076. Located in the analysis Cronbach's alpha reliability coefficient for the entire scale .969 a high reliability was obtained. The first factor, Cronbach's alpha reliability coefficient $\alpha = .910$, for the second factor Cronbach's alpha reliability coefficient $\alpha = .837$, the third factor, Cronbach's alpha reliability coefficient

$\alpha=.934$, the fourth factor, Cronbach's alpha reliability coefficient $\alpha=.938$ and fifth factor Cronbach's alpha reliability coefficient for $\alpha=.906$ was found. If the item total correlation values ranged from .670 to .315. Analysis of results consists of 73 items, the social studies teacher candidate competencies related to specific areas of the social studies teachers can measure self-efficacy beliefs were accepted as valid and reliable instrument.

Applied research in the analysis of the data obtained from the scale, IBM SPSS 21.0 "Statistical Package for the Social Sciences" package program was used in all analyzes the level of significance was taken as $p \leq .05$. With this program according to the available data analysis techniques have been tested with subproblems. For the purposes of this study the total scores obtained from the scale of the independent variables differ significantly parametric analysis techniques to determine whether the independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) was applied. Results show significant differences arise in case of differences to determine which groups were checked for homogeneity of variance. In the case of the homogeneous variance Scheffe test of multiple comparison test was used. Scheffe test to determine which groups the difference is between the cases where the Bonferroni multiple comparison tests were used.

According to gender, male teachers of social studies, "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Areas of Proficiency" level, women are relatively high compared to social studies teachers. However, male and female social studies teacher candidates' Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Areas of Competence" was a significant difference was found between the levels.

According to the class variables, Who are studying in class teachers of social studies, "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Areas of Proficiency" level, studying at other grade levels higher than the social studies teachers have been found. One- way analysis of variance according to the results of social studies teachers with grade level they are studying "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" was a significant difference between the levels.

University according to the variable, Kastamonu University, studying in the social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Special Area Proficiency Related to Self- Efficacy Belief" levels at other universities who are studying social studies teachers higher than has been found. One- way analysis of variance according to the results of social studies teachers with university they are studying "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" was a significant difference between the levels.

Social studies reason for choosing the variable "according to the desired profession have" because social studies teacher who chose social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Special Area Proficiency Related to Self- Efficacy Belief" levels, for other reasons, social studies teacher who opted for social studies teachers than were higher. One- way analysis of variance according to the results of social studies teachers of social studies education, reason for choosing "Social Studies

Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" was a significant difference between the levels.

Graduated high school type variable, according to the "Teacher High School" graduated from the social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Special Area Proficiency Related to Self-Efficacy Belief" levels, the other type of high school graduates of the social studies teachers higher than has been found. But according to the results of one-way analysis of variance, social studies teacher candidates' Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" levels did not differ according to which high school graduates has been concluded.

Mother's educational status variables, according to the mother, "university graduate" the social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Special Area Proficiency Related to Self-Efficacy Belief" levels, other social studies teachers higher than has been found. But according to the results of one-way analysis of variance, social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" levels did not differ according to maternal education level has been concluded.

Father's educational status variables, according to the father, "university graduates" the social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Special Area Proficiency Related to Self-Efficacy Belief" levels, other social studies teachers higher than has been found. But according to the results of one-way analysis of variance, social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" levels did not differ according to their fathers' education has been concluded.

Mother professional status variables, according to his mother, "Officer" of the social studies teachers "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" levels higher than other social studies teachers have been found. One-way analysis of variance according to the results, the mother of social studies teachers with professional status" Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" was a significant difference between the levels. Bonferroni's multiple comparison test results, according to his mother, "Officer" the social studies teachers, mothers "Teacher" the social studies teachers according to the "Social Studies Teachers Special Area Proficiency Related to Self-Efficacy Belief" levels at a higher level that has been concluded. Father's occupation status variables, according to the father, "Workers" of the social studies teachers "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" levels higher than other social studies teachers have been found. But according to the results of one-way analysis of variance, social studies teacher candidates' "Social Studies Teacher Self-Efficacy Beliefs Related to Special Area of Competence" levels did not differ according to their father's profession has been concluded.